

NICOLAE BOTGROS – DOCTOR HONORIS CAUSA AL AȘM LAUDATIO

Academician **Gheorghe MUSTEA**
Academia de Științe a Moldovei

Ne face o deosebită plăcere și onoare să prezentăm astăzi, în fața Domniilor Voastre, în înaltul for al Academiei de Științe, meritele speciale ale maestrului Nicolae Botgros, reputat muzician, dirijor, director artistic al Orchestrei Naționale de Muzică Populară „Lăutarii”, Artist al Poporului din Republica Moldova. Pentru început, vom trece în revistă, pe scurt, unele repere din biografia și activitatea de creație a maestrului, cel care și-a sărbătorit, în acest an, cea de-a 65-a primăvară în evoluția prodigioasei sale vieți.

Nicolae Botgros s-a născut la 25 ianuarie 1953, în satul Bădicul Moldovenesc, rn. Cahul, în familia faimosului lăutar-violonist Dumitru Botgros. Tatăl său era renumit în toată regiunea de sud a Moldovei de dincoace de Prut, în special, pentru talentul deosebit și iscusința extraordinară în interpretarea muzicii de tradiție orală – o adevărată artă pe care o moștenise din cultura plurală. Fiind posesorul unei școli, tradiții și măiestrii interpretative cu puteri magice, tatăl a știut să o transmită și să o cultive copiilor săi.

Din îndemnul părinților, în perioada anilor 1968–1974, tânărul lăutar Nicolae Botgros se dedică studiilor muzicale de specialitate la Școala de Arte „Elena Sârbu” din Soroca, pe care le va continua deja la nivel universitar, în cadrul Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice din Chișinău, la Catedra Instrumente cu Coarde.

Activitatea sa de artist-instrumentist, aranjor și dirijor de profil folcloric debutează în anul 1971, fiind angajat în Orchestra populară de amatori „Ciocârlia” din orașul Edineț, un vestit centru al muzicii lăutărești din nordul Moldovei. Din anul 1973, protagonistul se angajează în Ansamblul de Muzică Populară „Mugurel” al Filarmonicii din Chișinău, unul profesionist, unde activează în calitate de violonist și aranjor, iar din anul 1974 – în Ansamblul Academic de Dansuri Populare „Joc”, condus de regretatul maestru-coregraf Vladimir Curbet, în care am avut onoarea să activez în calitate de dirijor al orchestrei, aceasta avându-l în componența ei și pe Nicolae Botgros.

O cotitură cardinală în viața de creație a maestrului Botgros se produce în anul 1978, când este numit dirijor și director artistic al Orchestrei de Muzică Populară „Lăutarii”, care fusese creată, în anul 1970, de

marele interpret de muzică populară Nicolae Sulac, violonistul Mircea Oțel și trompetistul Gheorghe Usaci. Grație viziunii estetice inovatoare și experienței artistice consistente de muzician școlit al noului dirijor, Orchestra „Lăutarii” se reformează din temelii într-o formulă originală. Colectivul își schimbă radical imaginea sonică, devine un laborator inedit de creație, își cizelează propriul limbaj muzical promovând o nouă concepție estetică, axată pe valorile de profunzime ale culturii naționale, pe potențialul expresiv al genurilor, speciilor și stilurilor muzicii tradiționale, pe valențele creative discursive ale idealului sonor etnic.

În scurt timp de la refondare și relansare, Orchestra „Lăutarii” ocupă un loc distinct și privilegiat în peisajul artistic autohton, ea fiind percepută în țară și în străinătate drept o instituție emblematică, un standard, promotorul unui mesaj plenipotențiar al spiritualității, al tradiției muzicale naționale. Pe parcursul evoluției sale fulminante, Orchestra „Lăutarii” s-a identificat cu însăși imaginea intonațională a folclorului, cu specificul, dimensiunea și valoarea umanistă a eului național, cu virtuțile patrimoniului spiritual comun, partajat de Republica Moldova, România și regiunile istorico-etnografice respective, care și-au gravat în repertoriu tiparele moștenirii culturale profunde, deschise către comunicare și îmbogățire reciprocă, în contextul dialogului dintre națiunile și popoarele europene moderne.

În anul 2010, cu prilejul marcării a trei decenii de activitate artistică, prin decret prezidențial, merituosului colectiv artistic i s-a conferit un nou statut socio-cultural, consfințit prin titlul onorific de „Orchestra Națională de Muzică Populară LĂUTARII”. Timp de peste 40 de ani, destinul, activitatea, profilul de creație, stilul de interpretare, diversitatea și amploarea repertoriului, precum și geografia turneelor, succesul mediatic fenomenal al orchestrei se datorează, în mod plener, viziunii inovatoare, talentului, inspirației și forței de muncă extraordinare ale maestrului Nicolae Botgros.

Personalitate emblematică a culturii naționale, el s-a realizat pe multiple planuri. În primul rând – ca muzician polivalent, violonist virtuoz, aranjor și autor al multiplelor creații în stil popular. În al doilea rând – ca excelent dirijor și conducător de echipă artistică instituționalizată în cadrul organizației concertistice și de impresariat „Moldova-Concert”. Și nu în ultimul rând – ca formator și director informal al unei școli originale în domeniul muzicii neo-tradiționale, bazate pe sinteza dintre arta orală și principiile profesionalismului muzical academic.

Paradigma de creație a muzicii neo-tradiționale, numită, în spațiul mediatic, și „muzică populară”, i-a permis maestrului Nicolae Botgros și laboratorului său – Orchestra „Lăutarii” – să realizeze, timp de mai multe decenii, un amplu proces de patrimonializare și salvagardare a culturii orale autohtone, grație căruia elementele, speciile, genurile și creațiile reprezentative de folclor muzical și de artă lăutărească au fost identificate, selectate și sistematizate, revizuite, reimaginate și rescrise într-o cheie originală, fiind recompuse, fixate în partituri și valorificate în scena profesionistă, cu mijloacele avansate ale performanței de excelență, adaptându-le astfel la necesitățile și exigențele publicului contemporan, asigurându-le o nouă viață și nouă vizibilitate în actul comunicării, educației și exegezei, transformându-le totodată în resursă simbolică și în factor economic important pentru dezvoltarea durabilă și sustenabilă a societății moderne.

Orchestra „Lăutarii” a devenit o rampă de lansare a mai multor generații de interpreți, vocaliști și instrumentiști profesioniști din Republica Moldova și România. De câteva decenii, acest minunat colectiv reprezintă cu onoare faima culturii naționale în țară și peste hotare, repertoriul său de muzică populară fiind profund savurat și apreciat la cel mai înalt nivel în zeci de țări. În aranjamentele, prelucrările și orchestrațiile maestrului Botgros și-au etalat talentul irepetabil Nicolae Sulac, Nicolae Glib, Zinaida Julea, Lidia Bejenaru, Nicolae Cibotaru, Ion Paladi etc., inclusiv celebrii interpreți-vocaliști de dincolo de Prut Sofia Vicoveanca, Irina Loghin, Maria Ciobanu, Benone Sinulescu ș.a.

În acest prodigios colectiv și-au consacrat virtuțile artistice marii instrumentiști ai genului, printre care Boris Rudenco, Valeriu Hanganu, Oleg Antoci, Valeriu Cașcaval, Ion Buldumea, Simion Târșu și mulți alții. Bogata experiență scenică și abilitățile creatoare de excepție îi permit dirijorului Nicolae Botgros să mențină Orchestra „Lăutarii” într-o formă impecabilă, la cele mai înalte cote de calitate, fiind unul dintre modelele reprezentative ale profesionalizării, standardizării stilurilor, academizării metodei de creație în domeniu. Fiecare concert, recital sau turneu al colectivului se transformă într-un veritabil act de cultură, care introduce o notă distinctă, proprie și irepetabilă în marele tablou al vocilor lumii moderne multicolore și globalizante.

Maestrul Nicolae Botgros a creat sute de partituri pentru orchestra de muzică populară, a înregistrat aproape 400 de CD-uri cu cei mai valoroși interpreți din întreg spațiul cultural românesc, a tezurizat și immortalizat în fondurile IPNA „Compania Telera-dio-Moldova” zeci de nestemate ale spiritualității muzicale autohtone, a animat din plin viața culturală, a susținut marile evenimente artistice în cadrul celor mai importante festivaluri și concursuri naționale și internaționale de muzică.

Activitatea inovatoare și meritele artistice deosebite ale virtuozului violonist și dirijor Nicolae Botgros au fost apreciate cu cele mai valoroase titluri și distincții de stat, printre care Artist Emerit al RSSM (1982), Artist al Poporului din RSSM (1988), Cavaler al Ordinului Republicii (1993), Medalia „Mihai Eminescu” al AȘM (2000), Ordinul „Bincredinciosul Voievod Ștefan cel Mare și Sfânt” de gradul II al Mitropoliei Chișinăului și a Întregii Moldove, Medalia jubiliară „Sfinții Împărați Constantin și Elena” a Patriarhiei Române (2013), Ordinul „Meritul Cultural” în grad de Mare Ofițer (România, 2014), Laureat al Premiului Național al Republicii Moldova (2015). Numele lui Nicolae Botgros este inclus, în premieră, într-o monografie semnată de muzicologul enciclopedist Viorel Cosma, intitulată *Lăutarii de ieri și de azi* (București, 1997). Protagonistul nostru este Cetățean de Onoare al mai multor localități din Moldova și România. Colegiul de Arte din Soroca, unde a învățat, Palatul de Cultură din Cahul și Gimnaziul din Bădicul Moldovenesc îi poartă numele.

Astăzi, în prezența acestui distins for, avem deosebita onoare și satisfacție de a-i conferi venerabilului nostru dirijor și violonist, maestrului Nicolae Botgros, titlul de Doctor Honoris Causa al Academiei Științe a Moldovei.

Discurs ținut cu ocazia înmânării însemnelor de Doctor Honoris Causa al AȘM maestrului Nicolae Botgros. Chișinău, Sala Azurie a AȘM, 9 noiembrie 2018.